

Богар. 2с

Установа адукацыі
«Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай
рабоче ўстановы адукацыі
«Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя
Еўфрасінні Полацкай»

К.І. Галяшова

«20» 12 2023 г.

Рэгістрацыйны № УД – 366/23 /уч.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей:
6-05-0411-01 “Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт” з прафілізацыяй
“Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт у прамысловасці”;
6-05-0412-03 “Лагістыка”

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе вучэбных планаў 6-05-0411-01 «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт» з прафілізацыяй “Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт у прамысловасці”, рэгістрацыйны № 09-23/уч. ФЭФ ад 04.04.2023, 6-05-0412-03 «Лагістыка», рэгістрацыйны № 11-23/уч. ФЭФ ад 04.04.2023.

СКЛАДАЛЬНІК:

Т.Р. Багарадава, дацэнт кафедры сусветнай літаратуры і замежных моў установы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДЛЯ ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай сусветнай літаратуры і замежных моў установы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай».

(праатакол № 77 ад «05» 12 2023 г.)

Метадычнай камісіяй фінансава-эканамічнага факультэта ўстановы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»

(праатакол № 4 ад «16» 12 2023 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» займае важнае месца ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста з вышэйшай адукацыяй. Мова з'яўляецца галоўным інструментам інфармацыйнага ўздзеяння, фарміравання грамадзянскасці і патрыятызму, ажыццяўлення сацыяльнага ўзаемадзеяння.

Асаблівасці сацыялінгвістычнай сітуацыі ў Рэспубліцы Беларусь, павышэнне матывацыі публічнай маўленчай дзейнасці патрабуюць ад вышэйшай школы рыхтаваць не толькі спецыяліста, але і камунікатыўна развітую асобу, білінгвальна падрыхтаваную, якая на дастатковым узроўні можа наладжваць зносіны на нацыянальнай мове ў прафесійна-справавой і навуковай сферах.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» далучае навучэнцаў да сістэмы нацыянальных каштоўнасцей, спрыяе авалоданню на высокім узроўні маўленчай культурай у прафесійных зносінах, садзейнічае лагічнасці, выразнасці, правільнасці і дакладнасці маўлення будучага спецыяліста. У працэсе навучання студэнты авалодваюць спецыяльнай тэрміналагічнай лексікай, вучацца граматычна, лагічна і паслядоўна выкладаць свае думкі ў вуснай і пісьмовай формах, дарэчна карыстацца моўнымі нормамаі ва ўмовах білінгвізму, у залежнасці ад мэтаў камунікацыі працаваць з прафесійна арыентаванымі і навуковымі тэкстамі, весці дакументацыю, выступаць з публічнымі прамовамі і навуковымі паведамленнямі. Авалоданне студэнтамі праграмай вучэбная дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» будзе спрыяць павышэнню грамадскага прэстыжу беларускай літаратурнай мовы як мовы тытульнай нацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Мэта вучэбнай дысцыпліны: выпрацаваць у студэнтаў на першай ступені вышэйшай адукацыі якасныя ўменні і навыкі эфектыўнага выкарыстання моўных сродкаў у прафесійнай камунікатыўнай дзейнасці.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- замацаваць і ўдасканаліць веды па беларускай літаратурнай мове ў явуснай і пісьмовай формах;
- садзейнічаць выпрацоўцы ўмення арыентавацца ў тэарэтычных і практычных праблемах функцыянавання беларускай мовы;
- стварыць цэласнае сістэмнае ўяўленне аб функцыянаванні мовы ў яе стылявых разнавіднасцях;
- садзейнічаць фарміраванню і павышэнню культуры маўлення, у тым ліку прафесійнага, будучых спецыялістаў;
- дапамагчы выпрацаваць уменні і навыкі самастойнага аналізу моўных з'яў;
- спрыяць узбагачэнню слоўнікавага запаса навучэнцаў;
- удасканаліць навыкі і ўменні яка снага і дакладнага перакладу спецыяльных тэкстаў з рускай мовы на беларускую і наадварот;
- спрыяць выпрацоўцы ў студэнтаў навыкаў правільнага, дакладнага, чыстага, выразнага і разнастайнага маўлення;
- сфарміраваць уменне мэтазгоднага выкарыстання сродкаў беларускай мовы ў навуковай і практычнай дзейнасці;
- заахвочваць да практычнага ўкаранення атрыманых студэнтамі ведаў у іх прафесійнай дзейнасці;
- выхоўваць павагу да духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, фарміраваць імкненні да перспектыўнага развіцця беларускай мовы;
- спрыяць фарміраванню камунікатыўна развітой асобы, здольнай наладжваць кантакты на нацыянальнай мове.

Змест вучэбнай дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» карэлюецца са зместам вучэбных дысцыплін «Замежная мова» (знаёмства знайноўшымі тэхналогіямі, адкрыццямі і тэндэнцыямі ў галіне тэхнікі і інфарматыкі), «Філасофія» (асветнікі Беларусі).

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны навучэнец павінен:

ведаць:

-ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыялізацыі асобы; месца і ролю беларускай мовы ў славянскім свеце;

-паходжанне і этапы развіцця беларускай мовы, фарміраванне яе графічнай сістэмы;

-персаналіі заснавальнікаў беларускай лінгвістыкі;

-функцыянальныя стылі сучаснай беларускай літаратурнай мовы, іх жан-равыя разнавіднасці;

-спецыфіку сістэмы функцыянальных стыляў беларускай літаратурнай мовы; асаблівасці фарміравання навуковага стылю;

-адметнасці навуковага і афіцыйна-справавога стыляў і сфераў іх прымянення; структуру лексікі беларускай мовы;

-асаблівасці беларускай мовы ў параўнанні з рускай;

-сістэму літаратурных нормаў беларускай мовы;

умець:

-характарызаваць асаблівасці функцыянальных стыляў;

-ствараць тэксты розных жанраў, свядома карыстаючыся моўным матэрыялам, адэкватна стылю, мэце, сітуацыі і тэме выказвання;

-выкарыстоўваць стылістычныя нормы, згодна з сітуацыяй прафесійных або справавых зносін.

-аналізаваць асаблівасці беларуска-рускага і руска-беларускага білінгвізму; -інтэрпрэтаваць моўную палітыку дзяржавы ў гістарычным кантэксце;

-аналізаваць моўную сітуацыю ў Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе;

валодаць навыкамі і ўменнямі:

-эфектыўных маўленчых паводзін у розных сітуацыях прафесійных і справавых зносін;

-карыстацца моўнымі сродкамі беларускай мовы ў практычнай дзейнасці; адэкватна перакладаць навуковыя, спецыяльныя і службовыя тэксты з рускай на беларускую мову і наадварот, улічваючы стылістычную прыналежнасць і асаблівасці лексіка-граматычнай будовы тэксту;

-кампрэсіі і разгортвання навуковай інфармацыі, анатавання, рэферыравання і рэдагавання;

-пісьменнага афармлення справавых дакументаў.

Студэнт павінен набыць наступную кампетэнцыю:

універсальную:

УК-9: Выкарыстоўваць моўны матэрыял ў прафесійнай галіне на беларускай мове.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая.

У адпаведнасці з вучэбнымі планамі ўстановы адукацыі па спецыяльнасцях на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны адводзіцца:

усяго вучэбных гадзін – 60, з іх 34 гадзіны аўдыторных заняткаў (практычныя заняткі), самастойная праца студэнтаў – 26 гадзін.

Вучэбная дысцыпліна вывучаецца на 1 курсе ў 2 семестры.

Форма прамежкавай атэстацыі – залік.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – завочная (на падставе сярэдняй спецыяльнай адукацыі).

У адпаведнасці з вучэбнымі планами ўстановы адукацыі па спецыяльнасцях на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны адводзіцца:

усяго вучэбных гадзін – 60, з іх 16 гадзін вывучана на узроўні ССА, да вывучэння – 44 гадзіны, 4 гадзіны аўдыторных заняткаў (практычныя заняткі), самастойная праца студэнтаў – 40 гадзін.

Вучэбная дысцыпліна вывучаецца на 1 курсе ў 2 семестры.

Форма прамежкавай атэстацыі – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Модуль 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.

Тэма 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.

Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)». Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі (гісторыяй літаратурнай мовы, лексікалогіяй, стылістыкай і культурай маўлення).

Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Старабеларуская літаратурная мова XIV–XVI стст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX стст. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI стст.

Тэма 2. Сучасная беларуская мова.

Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў. Беларуская нацыянальная мова і яе формы. Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучасным этапе. Дзяржаўная мова і дзяржаўнае двухмоўе (праблема беларуска-рускай інтэрферэнцыі. Закон Рэспублікі Беларусь «Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь»).

Модуль 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.

Тэма 1. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.

Лексікалогія як прадмет. Лексічнае значэнне слова. Тыпы лексічных значэнняў. Лексічная сістэма беларускай мовы.

Паняцці «тэрмін», «тэрміналагічная сістэма», «тэрміналогія». Галіновыя тэрміналагічныя сістэмы. Узаемасувязь тэрміналагічнай і агульнаўжывальнай лексікі (тэрміналагізацыя і дэтэрміналагізацыя). Асаблівасці тэрмінаўтварэння. Тэрміны, запазычаныя з іншых моў, іх асваенне беларускай мовай.

Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе.

Тэма 2. Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы.

Лексіка спрадвечна беларуская і запазычаная. Змены ў лексічнай сістэме беларускай мовы: актыўная і пасіўная лексіка. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Адрозненне тэрміналагічнай і прафесійнай лексікі.

Тэма 3. Прафесійная лексіка.

Прафесійная лексіка (адміністрацыйнае кіраванне, дзяржава і грамадства, дзяржава і права, маркетынг і менеджмент). Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў. Лексічны практыкум (пераклад прафесійных тэкстаў).

Тэма 4. Лексікаграфія.

Прадмет і задачы лексікаграфіі. Тыпы слоўнікаў. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы. Сістэма падачы тэрмінаў у тлумачальных і перакладных слоўніках, у слоўніках іншамовных слоў.

1. З гісторыі беларускай навуковай тэрміналогіі.
2. Тэрміналагічная лексікаграфія 20–30-х і 90-х гадоў XX ст. (рэфераты студэнтаў).

Модуль 3. Асаблівасці суіснавання беларускай і рускай моў у розных гістарычных перыяды.

Тэма 1. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму.

Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі.

Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Адметнасць структуры словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.

Тэма 2. Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.

Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім.

Назоўнік. Несупадзенне ў родзе, ліку, скланенні. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў, географічных назваў. Прыметнік. Утварэнне і ўжыванне формаў ступеняў параўнання якасных прыметнікаў. Выкарыстанне эля- тыўных формаў у беларускай і рускай мовах. Прыналежныя прыметнікі, іх утварэнне. Займеннікі. Асаблівасці ўжывання асабовых, азначальных, ад- моўных і няпэўных займеннікаў. Лічэбнік. Скланенне лічэбнікаў і асаблівасці іх ужывання з назоўнікамі.

Тэма 3. Арфаграфічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы (працяг вывучэння).

Дзеяслоў. Спецыфіка спражэння. Ужыванне суфіксаў дзеясловаў. Дзее- прыметнік і дзеепрыслоўе як формы дзеяслова. Асаблівасці і утварэння і ўжывання ў беларускай мове. Спосабы перадачы дзеепрыметнікаў у складзе тэрміналагічных словазлучэнняў пры перакладзе на беларускую мову. Прыслоўе. Асаблівасці ўтварэння і ўжывання формаў ступеней параўнання ў адрозненне ад рускай мовы.

Модуль 4. Стылістыка і культура мовы.

Тэма 1. Функцыянальныя стылі маўлення.

Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі (уласна навуковы (акадэмічны), навукова-папулярны, вучэбна-навуковы і інш.). Функцыі навуковага стылю і яго адметныя лексічныя, марфалагічныя і сітаксічныя асаблівасці. Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныя падстылі (канцылярскі, юрыдычны, дыпламатычны). Функцыі афіцыйна-справавога стылю і яго характэрныя асаблівасці. Публіцыстычны стыль і яго асноўныя асаблівасці. Узаемапранікненне стыляў.

Тэма 2. Навуковы стыль.

Асноўныя рысы навуковага стылю. Моўныя сродкі навуковага стылю. Паняцце аб прадмове навук: матэматыкі, эканомікі, права, медыцыны і г.д. Рэальны слоўнік кожнай прадмовы. Выкарыстанне невербальных сродкаў (табліцы, графікі, схемы).

Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афар- мленне. Абзац як структурная адзінка тэксту. Цытаты і спасылкі, ях афар- мленне.

Тэма 3. Сістэма жанраў навуковай літаратуры.

Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, тэзісы, рэзюме і інш.).

Прынцыпы разгортвання інфармацыі ў навуковым тэксце. Выдзяленне асноўнай і дадатковай інфармацыі.

Кампазіцыйная і лінгвістычная арганізацыя анатацыі, рэферата. Віды анатацый. Складанне анатацый тэкстаў па спецыяльнасці па вызначаных мадэлях (дзе?; аналізуецца што?; адзначаецца што?; падкрэсліваецца што?).

Жанр рэзюме і яго асаблівасці.

Тыповыя лексіка-сітаксічныя канструкцыі рэфератаў, тэзісаў. Лексіка-граматычныя мадэлі выражэння ацэнкі зместу працы, мовы, стылю; афар- мленне вывадаў, высноў.

Практыкум: напісанне анатацыі, рэферата, рэзюме.

Тэма 4. Афіцыйна-справавы стыль.

Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыра- ваных выразаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.

Тэма 5. Афіцыйна-справавыя дакументы.

Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, да- кладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя лісты і інш.). Групы афіцыйна-справавых дакументаў (асабістыя, распарадчыя, адміні- страцыйна-арганізацыйныя, інфармацыйна-даведачныя, справавыя лісты, фінансавыя і ўліковыя дакументы), іх

кампазіцыйнае і моўнае афармленне. Віды запісу тэкстаў: лінейны запіс, трафарэт, анкета, табліца, тэкст-аналаг. Правілы афармлення дакумента. Выкарыстанне скарачэнняў у тэкстах дакументаў. Паняцце рэквізіта, фармуляра, бланка.

Спосабы выкладання матэрыялу ў дакуменце: канстатацыя, паведамленне, апісанне. Патрабаванні да іх. Суразмернасць частак дакумента. Рубрыкацыя: абзацы, намараванне, загаловак, падзагаловак. Практыкум па складанні афіцыйных папер.

Модуль 5. Культура прафесійнага маўлення.

Тэма 1. Мова і маўленне.

Мова і маўленне. Віды, тыпы і адзінкі маўлення. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Прафесійна арыентаванае маўленне.

Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня і багацце (разнастайнасць) маўлення, дарэчнасць, вобразнасць.

Тэма 2. Дакладнасць выказвання і моўныя нормы.

Правільнасць маўлення і моўныя нормы (лексічныя, арфаэпічныя, акцэнталагічныя, словаўтваральныя, марфалагічныя, сінтаксічныя і г.д.). Тыповыя маўленчыя памылкі іх прычыны, спосабы выпраўлення. Роля СМІ і мастацкай літаратуры ў фарміраванні стэрэатыпаў паводзін, культуры. Тэхніка і выразнасць маўлення (голас і маўленчае дыханне, дыкцыя, інтанацыя і інш.).

Узаемадзеянне вербальных і невербальных (жэсты, міміка, рухі) сродкаў маўленчай дзейнасці.

Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўныя якасці – паказчыкі паспяховага выступлення.

Тэма 3. Маўленчы этыкет і культура зносін (дыскусія).

Этыкет маўлення. Культура дыскусійна-палемічнага маўлення. Спрэчка-дыскусія-палеміка-дыспут-дэбаты, іх паняцце і характарыстыка. Віды і прымы спрэчкі. Выкарыстанне ацэначных моўных сродкаў у спрэчцы.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»
Форма атрымання адукацыі – дзённая

Нумар модуля (раздзела), тэмы, заняткаў	Назва модуля (раздзела), тэмаў	Колькасць аўдыторных гадзін				Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Лабараторныя заняткі	Кіруемая самастойная работа студэнта		
1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей		4				
1.1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей 1. Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)». 2. Мова і соцыум. 3. Функцыі мовы ў грамадстве. 4. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.		2			[6], [17]	Вуснае апытанне
1.2	Сучасная беларуская мова 1. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.		2			[13], [17]	Пісьмовае апытанне

	2. Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучаснымэтапе.						
2	Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.		8				
2.1	Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы 1. Тыпы лексічных значэнняў. 2. Паняці «тэрмін», «тэрміналагічная сістэма», «тэрміналогія». 3. Асаблівасці тэрмінаўтварэння, іх крыніцы.		2			[6], [12], [13]	Вуснае апытанне
2.2	Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы 1. Лексіка спрадвечна беларуская і запазычаная. 2. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання, актыўная і пасіўная лексіка.		2			[6], [13]	Самастойная работа (праца з прафесій-нымі тэкстамі)
2.3	Прафесійная лексіка 1. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы. 2. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.		2			[3], [12], [13], [16]	Вуснае апытанне Пераклад прафесійных тэкстаў*
2.4	Лексікаграфія 1. Тыпы слоўнікаў. 2. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі. 3. Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках.		2			[6], [14]	Складанне студэнтамі прафесіянальных слоўнікаў Рэфэраты*
3	Асаблівасці суіснавання беларускай і рускай моў у розныя гістарычныя перыяды.		6				

3.1	Функцыянаванне беларускай мовы ваўмовах білінгвізму 1. Паняцце білінгвізму. 2. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму, віды інтэрферэнцыі.		2			[1], [6], [9]	Пісьмовае апытанне
3.2	Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы 1. Арфаэпічныя нормы і прычыны іх парушэння. 2. Назоўнік. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў і геаграфічных назваў. 3. Скланенне займеннікаў, лічэбнікаў; асаблівасці іх ужывання.		2			[6], [11] [10], [14]	Вуснае апытанне
3.3	Арфаграфічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы (працяг вывучэння) 1. Спецыфіка спражэння дзеясловаў. 2. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе, асаблівасці іх утварэння і ўжывання ў мове.		2			[6], [11], [18], [10], [14]	Вуснае апытанне Пераклад*
4	Стылістыка і культура мовы		10				
4.1	Функцыянальныя стылі маўлення 1. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. 2. Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі. 3. Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныя падстылі.		2 2			[20]	Вуснае апытанне
4.2	Навуковы стыль 1. Асноўныя рысы і моўныя сродкі навуковага стылю. 2. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і		2			[6], [20]	Вуснае апытанне Пераклад навуковага тэксту*

	вуснага выступлення, іх афармлення.						
4.3	Сістэма жанраў навуковай літаратуры 1. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю. 2. Прынцыпы разгортвання інфармацыі ў навуковым тэксце. 3. Кампазіцыйная і лінгвістычная арганізацыя анатацыі, рэферата, артыкула, рэзюме і г.д.		2			[3], [10], [14]	Напісанне анатацыі рэферата, рэзюме
4.4	Афіцыйна-справавы стыль. Афіцыйна-справавыя дакументы. 1. Асноўныя рысы і моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. 2. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. 3. Віды афіцыйна-справавых тэкстаў. 4. Групы афіцыйна-справавых дакументаў		2			[3], [10], [20]	Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў
5	Культура прафесійнага маўлення.		6				
5.1	Мова і маўленне 1. Віды, тыпы і адзінкі маўлення. 2. Прафесійна арыентаванае маўленне. 3. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення.		2			[1], [9], [14]	Вуснае апытанне
5.2	Дакладнасць выказвання і моўныя нормы 1. Правільнасць выказвання і моўныя нормы. 2. Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення.		2			[1], [9], [13], [9], [12]	Праслухоўванне і аналіз навуковых паведамленняў і публічных прамоў

						студэнтаў*
5.3	Маўленчы этыкет і культура зносін (дыскусія) 1. Што ўключае ў сябе паняцце «моўныэтыкет»? 2. Вашы меркаванні пра культуру ў грамадстве, культуру свайго асяроддзя, сваю культуру? 3. Які стыль кіраўніка для вас прыемлімы: дырэктыўны (аўтарытарны)? дэмакратычны (калегіяльны)? ліберальны (анархічны)? і інш.		2			[8] Дыскусія
	УСЯГО:		34			

*Мерапрыемствы бягучага кантролю

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»
Форма атрымання адукацыі – завочная (па падставе ССА)

Нумар модуля (раздзела), тэмы, заняткаў	Назва модуля (раздзела), тэмаў	Колькасць аудыторных гадзін				Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Лабараторыя заняткі	Кіруемая самастойная работа студэнта		
1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей		2			[3],12,13, 16]	Пераклад прафесійных тэкстаў
1.1.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей 1. Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)». 2. Мова і соцыум. 3. Функцыі мовы ў грамадстве. 4. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.		2			[6, 17]	Вуснае апытанне
	УСЯГО:		4				

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная:

1. Венедзіктаў, С.В. Беларуская мова. Юрыдычная лексіка : вучэбны дапаможнік / С. В. Венедзіктаў, С. І. Даніленка. - Мінск : Вышэйшая школа, 2019. - 126, [1] с. - (Для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі). - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для курсантаў і студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па юрыдычных спецыяльнасцях.
2. Губская, В.М. Беларуская мова для эканамістаў : вучэбны дапаможнік / В. М. Губская, І. І. Шматкова. - Мінск : РІВШ, 2020. - 131 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па эканамічных спецыяльнасцях
3. Запрудскі, С.М. Нарысы гісторыі беларускага мовазнаўства ХІХ стагоддзя : дапаможнік / С. М. Запрудскі ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2020. - 193 с. - Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі, якія навучаюцца па спецыяльнасці 1-21 05 01 "Беларуская філалогія", 1-21 05 02.
4. Каценка, А.В. Беларуская мова. Юрыдычная лексіка : вучэбны дапаможнік / А. В. Каценка, В. К. Мароз ; Акадэмія Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусі. - 2-е выданне, перагледжанае. - Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2018. - 137 с. - (Для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі). - Библиогр. : с. 109. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для курсантаў і студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па юрыдычных спецыяльнасцях.
5. Латушка, Г.П. Беларускія выразы згоды і нязгоды : вучэбна-метадычны дапаможнік / Г. П. Латушка ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2020. - 134 с. - Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі, якія навучаюцца па спецыяльнасцях 1-21 05 01 "Беларуская філалогія", 1-21 05 02 "Русская філалогія (па напрамках)", 1-21 05 04 "Славянская філалогія" .
6. Ляшчынская, В.А. Ідыяматыка беларускай мовы ў лінгвакультуралагічным асвятленні : вучэбны дапаможнік / В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны. - Мінск : РІВШ, 2019. - 249 с. - Бібліягр. : с. 223-235. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці "Беларуская філалогія (па напрамках)".
7. Маршэўская, В.В. Беларуская мова. Прафесійная лексіка для юрыстаў і эканамістаў : вучэбны дапаможнік / В. В. Маршэўская, А. С. Садоўская. - Мінск : РІВШ, 2020. - 231 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па юрыдычных і эканамічных спецыяльнасцях.
8. Свістунова, М.І. Гістарычная марфалогія беларускай мовы : вучэбны дапаможнік / М. І. Свістунова, Г. К. Ціванова ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2018. - 198 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці "Беларуская філалогія (па напрамках)".
9. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэбны дапаможнік / Д. В. Дзятко [и др.]; пад рэдакцыяй Д.В. Дзятко. - Мінск : Вышэйшая школа, 2017. - 588 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях.
10. Цыхун, Г.А. Прастора мовы. Моўныя сувязі. Гісторыя слоў : выбраныя працы / Г. А. Цыхун ; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай

Латушка Г.П.

культуры, мовы і літаратуры, Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа ; укладальнік Я.В. Волкава. - Мінск : Беларуская навука, 2018. - 314, [1] с.

11. Янкоўскі, Ф.М. Гісторыя беларускай мовы : гістарычная граматыка / Ф. М. Янкоўскі ; навуковы рэдактар Д.В. Дзятко. - Наваполацк : Вышэйшая школа, 2019. - 263 с. - Библиогр. : с. 256-257. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях.

Дадатковая:

12. Беларуская мова, інтэрнет і камп'ютэр : матэрыялы круглага стала міжнароднага сімпозіума "Разнастайнасць моў і культур у кантэксце глабалізацыі" (20 мая 2002 г., г. Мінск) / Таварыства бал. мовы імя Ф. Скарыны ; склад. С. Кручкоў. - Мінск : БелСаЭС Чарнобыль, 2002. - 66, [2] с. : іл.

13. Буракова, М. У. Анамастыка, тэрміналогія і фразеалогія : вучэбна-метадычны дапаможнік / М. У. Буракова, В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, установа адукацыі "Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны". - Мінск : РІВШ, 2011. - 165 с. - Бібліягр. : с. 128-132. - Рэкамендавана вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў нефілалагічных спецыяльнасцей вышэйшых навучальных устаноў па вучэбнай дысцыпліне "Беларуская мова (прафесійная лексіка)".

14. Куліковіч, У. І. Правілы сучаснай беларускай арфаграфіі : Вучэбны дапаможнік / У. І. Куліковіч. - Мінск : Новое знанне, 2011. - 222 с.

15. Ляшчынская, В. А. Беларуская мова. Тэрміналагічная лексіка: вучэбны дапаможнік / В.А. Ляшчынская. – Мінск, 2001.

16. Ляшчынская, В. А. Сучасная беларуская мова: фразеалогія : вучэбны дапаможнік / В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, установа адукацыі "Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны". - Мінск : РІВШ, 2010. - 229 с. - Библиогр. : с. 168-177. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі РБ у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў па філалагічных спецыяльнасцях.

17. Руденко Е. Н. Белорусский язык. Профессиональная лексика : учеб. пособие для студ. вузов / Е. Н. Руденко, А. А. Кожина, Е. Г. Задворная. - Мн. : ТетраСистемс, 2005. - 381 с.

18. Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі. – Мінск. 1999

Слоўнікі:

19. Арашонкава, Г. У. Кароткі слоўнік беларускай мовы. Правапіс. Вымаўленне. Націск. Словазмяненне. Словаўжыванне / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова. – Мінск, 1994.

20. Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. – Мінск, 1996–2004.

21. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў: у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск, 1999.

22. Геаграфічныя паняцці і тэрміны: энцыклапедычны даведнік / рэдкал.: М. М. і інш. . – Мінск, 1993.

23. Граматычны слоўнік дзеяслова. – Мінск, 2007.

24. Мысліцелі і асветнікі Беларусі: энцыклапедычны даведнік / Б. І. Сачанка (гал. рэд.) і інш. . – Мінск. 1995.

25. Руска-беларускі слоўнік: у 3 т. – Мінск, 1995.

26. Слоўнік беларускай мовы. Арфаграфія. Арфаэпія. Акцэнтацыя. Словазмяненне / пад рэд. М. В. Бірылы. – Мінск, 1987.

27. Социологическая энциклопедия / под. общ. ред. А. Н. Данилова. – Минск, 2003.

28. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. – Мінск, 1977–1984.

29. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. – Мінск, 2005.

30. Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: у 5 т. – Мінск, 1984–1987.

31. Энцыклапедыя прыроды Беларусі: у 5 т. – Мінск, 1983–1986.

32. Этнаграфія Беларусі. – Мінск, 1989.

33. Юрыдычны энцыклапедычны слоўнік. – Мінск, 1992.

ПЕРАЛІК ТЭМ РЭФЕРАТАЎ

1. Родная мова – душа народа.
2. Мова і гістарычная памяць.
3. Рупліўцы на ніве роднай мовы.
4. Беларусы ў свеце.
5. Паходжанне назвы Белая Русь.
6. Нашы славуць землякі.
7. Вядомыя беларускія лінгвісты.
8. Выдатныя дзеячы беларускай культуры.
9. Мой любімы пісьменік.
10. Мой любімы твор.
11. Народнае дойлідства Беларусі.
12. Сімволіка беларускіх народных песень.
13. Традыцыйныя народныя святы.
14. Старонкі беларускага народнага календара.
15. Геаметрычныя фігуры (іх назвы ў беларускай і рускай мовах).
16. «Фізікі» і «лірыкі».
17. Псіхалогія публічнага выступлення.

ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДЛЯ ПРАВЯДЗЕННЯ ЗАЛІКА

1. Беларуская нацыянальная мова, яе формы. Функцыі мовы ў грамадстве.
2. Гістарычныя этапы фарміравання і развіцця беларускай мовы.
3. Паняцце моўнай нормы. Сістэма норм літаратурнай мовы.
4. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.
5. Некаторыя аспекты функцыянавання беларускай і рускай моў. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння.
6. Марфалагічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
7. Сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах.
8. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў.
9. Навуковы стыль, яго функцыі і характэрныя асаблівасці.
10. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (даклад, артыкул, рэферат, анатацыя, рэзюмэ), агульныя патрабаванні да іх напісання і афармлення.
11. Лексічныя і фразеалагічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
12. Афіцыйна-справавыя дакументы, правілы іх напісання і афармлення.
13. Мова і маўленне. Віды і тыпы маўлення. Адзінкі маўлення.
14. Докладнасць выказвання і моўныя нормы. Маўленчы этыкет і культура зносін.

АРГАНІЗАЦЫЯ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ

Пры вывучэнні дысцыпліны выкарыстоўваюцца наступныя формы самастойнай працы: складанне канспекта-прэзентацыі, праца з прафесійнымі тэкстамі, складанне тэрміналагічнага слоўніка па спецыяльнасці, праца з электроннымі перакладчыкамі.

Змест самастойнай працы студэнтаў (дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)

Від самастойнай працы	Тэматычны змест і выкарыстаныя крыніцы	Колькасць гадзін
	Модуль 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульнаадукацыйных і навуковых каштоўнасцей.	
Складанне канспекта-прэзентацыі	Тэма 2. Сучасная беларуская мова. «Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучасным этапе». Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [11].	4
	Модуль 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы	
Праца з прафесійнымі тэкстамі	Тэма 2. Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы. Асн. літаратура: [1], [4] Дад. літаратура: [10].	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Спецыяльная лексіка. Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [10].	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Тэрміналогія як вядучы складнік прафесійнага маўлення. Асн. літаратура: [1], [4] Дад. літаратура: [6], [8].	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў розных галін дзейнасці. Асн. літаратура: [1], [3] Дад. літаратура: [6], [8].	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Гісторыя і сучаснасць беларускай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі. Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [16].	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 4.	Лексікаграфія. Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [13], [14].	2
	Усяго гадзін	26

Змест самастойнай працы студэнтаў (завочная форма атрымання вышэйшай адукацыі)

Від самастойнай працы	Тэматычны змест і выкарыстаныя крыніцы	Колькасць гадзін
-----------------------	--	------------------

	Модуль 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульнаадукацыйных інацыянальных каштоўнасцей.	
Складанне канспекта-прэзентацыі	Тэма 2. Сучасная беларуская мова. «Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучасным этапе». Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [11].	6
	Модуль 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы	
Праца з прафесійнымі тэкстамі	Тэма 2. Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы. Асн. літаратура: [1], [4] Дад. літаратура: [10].	6
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Спецыяльная лексіка. Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [10].	6
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Тэрміналогія як вядучы складнік прафесійнага маўлення. Асн. літаратура: [1], [4] Дад. літаратура: [6], [8].	6
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў розных галін дзейнасці. Асн. літаратура: [1], [3] Дад. літаратура: [6], [8].	6
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	Гісторыя і сучаснасць беларускай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі. Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [16].	6
Паглыбленае вывучэнне тэмы 4.	Лексікаграфія. Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [13], [14].	4
	Усяго гадзін	40

КАНТРОЛЬ ЯКАСЦІ ЗАСВАЕННЯ ВЕДАЎ

У рамках рэйтынгавай сістэмы дыягностыка якасцей засваення ведаў у студэнтаў па дысцыпліне складаецца з двух кампанентаў:

1. вынікаў бягучага кантролю на працягу семестра;
2. прамежкавай атэстацыі.

Мерапрыемствы бягучага кантролю праводзяцца на працягу семестра ў форме кантролю: пераклад прафесійных тэкстаў, складанне прафесійных слоўнікаў, рэфераты, напісанне анатацыі, рэзюме.

Прамежкавая атэстацыя праводзіцца ў форме заліка. Вынікі бягучага кантролю за семестр ацэньваюцца адзнакай у балах па дзесяцібальнай шкале і выводзіцца, зыходзячы з адзнак, якія выстаўляюцца выкладчыкам у ходзе правядзення мерапрыемстваў бягучага кантролю на працягу семестра па формуле:

$$BK = B1+B2+B3.....+ Bn / n,$$

дзе $B1, 2...n$ – адзнака за мерапрыемства бягучага кантролю,

n – колькасць мерапрыемстваў бягучага кантролю.

Дадзеная адзнака таксама ўлічвае вынікі ўдзелу студэнта ў навукова-практычных мерапрыемствах, вучэбна-даследчай, навукова-даследчай працы студэнтаў (канферэнцыях, семінарах, алімпіядах, конкурсах, навуковых гуртках і г.д.) па профілю дысцыпліны і можа быць павышана да 10 балаў пры дасягненні значных вынікаў у гэтай працы.

Для студэнта, які прапусціў мерапрыемства бягучага кантролю па ўважлівай прычыне, кафедрай устанаўліваюцца дадатковыя тэрміны. Студэнтам, якія прапусцілі мерапрыемства бягучага кантролю без уважлівай прычыны, выстаўляецца 0 (нуль) балаў за гэтае мерапрыемства.

Прамежкавая атэстацыя праводзіцца ў форме заліка. Залік носіць накапляльны характар па выніках мерапрыемстваў бягучага кантролю.

«Залічана» выстаўляецца студэнтам, якія атрымалі па выніках мерапрыемстваў бягучага кантролю выніковую адзнаку ад 4 да 10 балаў.

«Не залічана» выстаўляецца студэнтам, якія атрымалі ад 1 да 3 балаў. Апошнія здаюць залік другі раз па прапанаваных пытаннях да заліку.

ПРАТАКОЛ ЎЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
З ІНШЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумару пратакола)
Нацыянальная эканоміка Беларусі	Кафедра эканомікі	нет	

Загадчык кафедры эканомікі
кандыдат эканамічных навук, дацэнт

І.У.Зянькова